

oe150618

TISKOVÁ ZPRÁVA

Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Jilská 1, Praha 1
Tel.: 286 840 129

E-mail: milan.tucek@soc.cas.cz

Česká veřejnost o globálních problémech – květen 2015

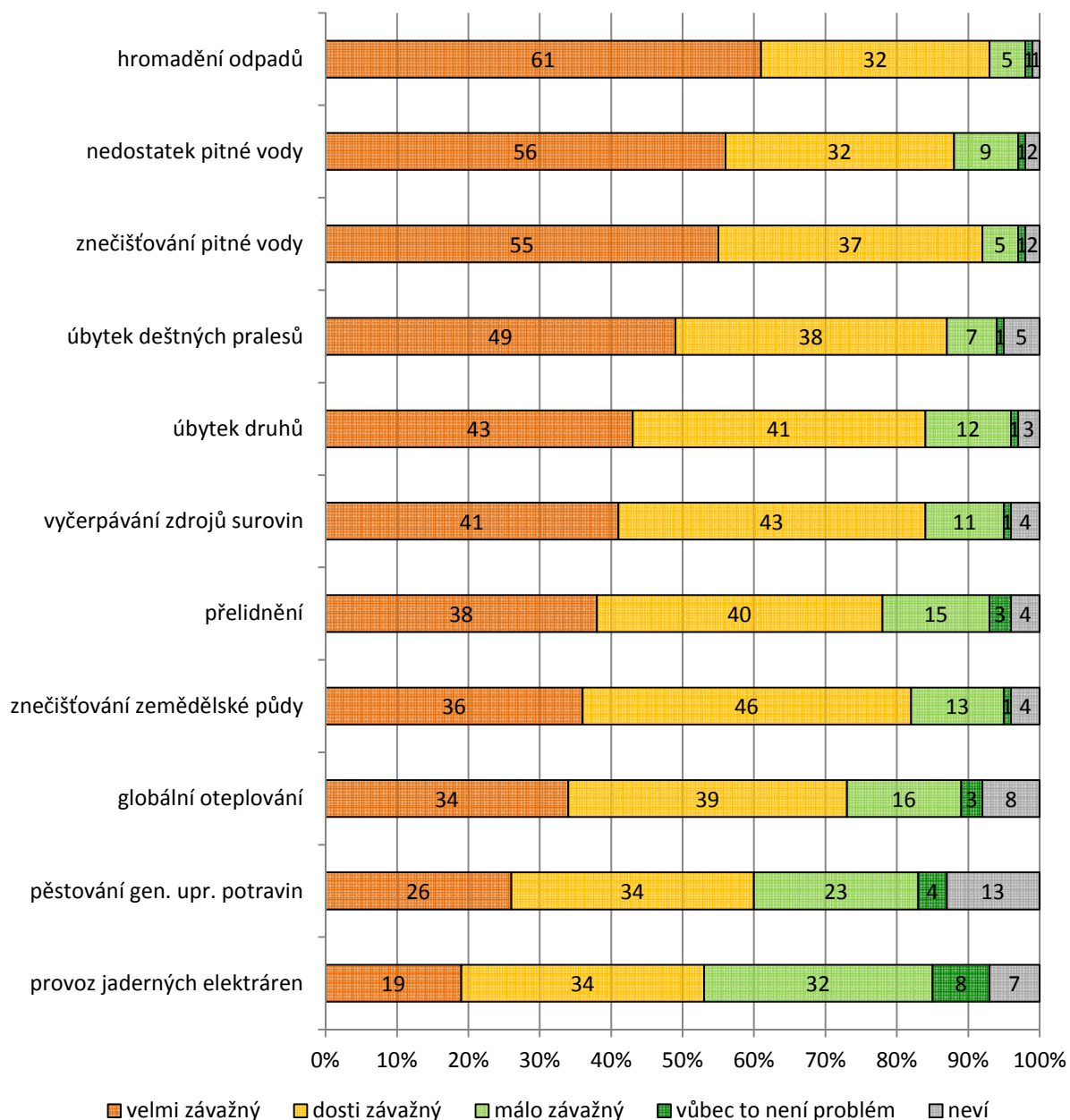
Technické parametry výzkumu:

Výzkum:	<i>Naše společnost, v15-05</i>
Realizátor:	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
Termín terénního šetření:	<i>11. 5. – 18. 5. 2015</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Počet dotázaných:	<i>1043</i>
Počet tazatelů:	<i>241</i>
Metoda sběru dat:	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem – kombinace rozhovorů PAPI a CAPI</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>OE.5</i>
Zveřejněno dne:	<i>18. června 2015</i>
Zpracoval:	<i>Milan Tuček</i>

V rámci květnového šetření zaměřeného na problematiku životního prostředí se Centrum pro výzkum veřejného mínění soustředilo i na otázku hodnocení globálních fenoménů coby celosvětových problémů. Předmětem výzkumu byly jednak jevy přímo spojené s lidskou činností, jako například hromadění odpadků, pěstování geneticky upravených potravin či provoz jaderných elektráren, a jednak jevy pojící se k limitům přírodních zdrojů ve smyslu úbytku deštých pralesů či nedostatku pitné vody.¹

¹ Znění otázky: „Jak byste hodnotil tyto jevy? Je v celosvětovém měřítku problém: a) úbytek tropických deštých pralesů, b) znečišťování zdrojů pitné vody - řek, podzemní vody, atd., c) hromadění odpadů, d) provoz jaderných elektráren, e) znečišťování, znehodnocování zemědělské půdy, f) úbytek rostlinných a živočišných druhů, g) globální oteplování, h) nedostatek pitné vody, i) vyčerpávání zdrojů surovin, j) přelidnění, k) pěstování geneticky upravených potravin?“

Graf 1: Závažnost globálních problémů (%)

Pozn.: Položky v grafu jsou seřazeny sestupně podle velikosti podílu odpovědí „velmi závažný“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 11. 5. – 18. 5. 2015, 1043 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Z šetření vyplývá, že za nejzávažnější problém považují občané České republiky hromadění odpadu (viz graf 1). Jak ukazuje tabulka 2 ilustrující meziroční změny odpovědí na šetřené otázky, navazuje hodnota 93 % dotázaných, kteří uvedli, že jde o problém „velmi“ nebo „dosti“ závažný, na hodnoty z výzkumů let předchozích.

Podobně stabilní vývoj je možné zaznamenat i u postojů občanů k problematičnosti ostatních analyzovaných globálních fenoménů. Patří mezi ně znečišťování zdrojů pitné vody, jež vyhodnotilo jako problematické 92 % populace, i nedostatek pitné vody, které považuje za závažný problém 88 % občanů. Úbytek tropických deštých pralesů je závažným problémem pro 87 % populace, vyčerpávání zdrojů surovin a úbytek rostlinných a živočišných druhů je závažným problémem shodně pro 84 % občanů, znečišťování a znehodnocování

zemědělské půdy jako závažný problém vnímá 82 % občanů a u přelidnění je to 78 %. O trochu nižší hodnotu jsme zjistili u globálního oteplování, které je závažným problémem pro 73 % dotázaných. Pěstování geneticky upravených potravin je pak jevem, k jehož problematičnosti neumělo zaujmout názor největší procento oslovených – 13 %. „Velmi“ nebo „dosti“ závažným problémem je však pro 60 % občanů.

Jak vyplývá z grafu 1, nejvíce rozdělen je názor na problematičnost provozu jaderných elektráren. Za problém jej považuje 53 % dotázaných. Tato cifra navazuje na výsledky z šetření předchozích let, mezi kterými vyčnívaly pouze výsledky z roku 2011, kdy došlo k havárii elektrárny ve Fukušimě (viz tabulku 2).

Jiný pohled na míru závažnosti světových problémů nabízí následující tabulka 1. V té jsme pro každého respondenta sečetli, kolikrát na dané položky uvedl odpověď „velmi závažné“ (první dva sloupce tabulky), resp. kolikrát uvedl odpovědi „velmi závažné“ nebo „dosti závažné“ (zbývající sloupce tabulky). Zjistili jsme mimo jiné, že 6 % dotázaných považuje všechny uvedené problémy za velmi závažné, že polovina dotázaných považuje 5 a více problémů za velmi závažné a že naopak 12 % dotázaných nepovažuje žádný z uvedených problémů za velmi závažný. Pokud jsme sečetli možnosti „velmi“ a „dosti“ závažný problém, tak jen sporadicky se vyskytují lidé, kteří by nepovažovali alespoň 3 z uvedených problémů za závažné. Naopak téměř 30 % dotázaných považuje všechny problémy za závažné, téměř dvě třetiny dotázaných pak považují minimálně devět problémů za závažné. Počty uvedených problémů nejsou statisticky významně podmíněny ani věkem, ani vzděláním.

Tabulka 1: Kolik z uvedených 11 problémů považují lidé za velmi závažné, resp. velmi a dosti závažné (v %)

	Velmi závažný problém		Velmi + dosti závažný problém	
	%	Kumulativní %	%	Kumulativní %
Jedenáct	6,3	6,3	28,7	28,7
Deset	4,8	11,1	17,9	46,6
Devět	3,8	14,9	17,2	63,8
Osm	5,5	20,4	11,9	75,7
Sedm	7,2	27,6	7,9	83,6
Šest	8,1	35,7	6,5	90,1
Pět	12,1	47,8	3,6	93,7
Čtyři	10,7	58,5	2,3	96,0
Tři	10,8	69,3	1,8	97,8
Dva	10,0	79,3	0,8	98,6
Jeden	8,3	87,6	0,4	99,0
Žádný	12,4	100,0	1,0	100,0
Celkem	100,0		100,0	

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 11. 5. – 18. 5. 2015, 1043 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Pomocí faktorové analýzy jsme se pokusili odhalit, zda lidé vnímají světové problémy „jednodimenzionálně“, tzn., že jednotlivé (dílčí) problémy, které jsme

dotazovali, mají společného jmenovatele (jak naznačovala předchozí tabulka). I když výsledek z hlediska procenta vyčerpané variance není až tak přesvědčivý (51 % vyčerpané variance), našich jedenáct problémů vytvořilo dva vzájemně nezávislé faktory. Jádrem prvního jsou problémy spojené s pitnou vodou (a vodou vůbec), doplněné o problém hromadění odpadu, jádrem druhého jsou problémy jaderných elektráren a geneticky upravených potravin (tj. rizikových technologií). První z faktorů statisticky významně koreloval se vzděláním respondenta – čím vyšší vzdělání, tím vyšší závažnost problémů sdružených v tomto v tomto faktoru. Druhý faktor koreloval se životní úrovní – vyšší životní úroveň znamenala nižší problematičnost.

Poslední tabulka je věnována časovému srovnání za více než deset let, co je otázka pokládána.

Tabulka 2: Závažnost globálních problémů, vývoj 2002-2015 (v %)

	2002	06	07	08	09	10	11	13	14	2015
hromadění odpadů	92	94	95	94	95	92	93	93	92	93
znečišťování zdrojů pitné vody	92	95	94	95	95	93	91	93	91	92
nedostatek pitné vody	89	90	90	91	90	90	85	88	86	88
úbytek deštných pralesů	81	86	86	89	89	85	83	88	85	87
vyčerpávání zdrojů surovin	83	84	84	83	85	83	82	85	80	84
úbytek druhů	79	84	82	83	83	83	80	82	77	84
znečišťování zemědělské půdy	81	84	81	80	80	81	82	81	79	82
přelidnění	-	-	-	73	73	67	72	74	71	78
globální oteplování	75	84	84	75	76	64	64	61	67	73
pěstování gen. uprav. potravin	-	-	-	46	53	50	52	60	55	60
provoz jaderných elektráren	47	53	47	43	45	47	60	48	50	53

Pozn. 1: Součet hodnocení „velmi + dosti závažný problém“.

Pozn. 2: Otázky na přelidnění a pěstování geneticky modifikovaných potravin jsou pokládány od roku 2008.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Jak ukazují výsledky zachycené v tabulce 2, oproti poslednímu srovnatelnému šetření z května 2014 nedošlo v žádné položce ke snížení procenta těch, kteří považují uvedené problémy za závažné. U pěti položek došlo k zvýšení více než o tři procentní body, což je statisticky významný rozdíl. Ovšem převážně šlo o kolísání výsledku a nikoliv o vzestupný trend s výjimkou provozu jaderných elektráren a problému globálního oteplení, kde už třetí rok trvá nárůst názorů zdůrazňujících závažnost problému. Ovšem u jaderných elektráren podíl připisované závažnosti nedosáhl hodnoty již zmíněného výkyvu z roku 2011, který připisujeme havárii elektrárny v Japonsku. Závažnost problematiky globálního oteplení pak byla před deseti lety podstatně vyšší. K významnému nárůstu došlo u závažnosti přelidnění a to o sedm procentních bodů, přičemž zde dosažená hodnota významně převyšuje všechny dosud naměřené údaje. Až další měření ukáže, zda nejde jen o (náhodný) výkyv, který mohl být způsoben třeba přílivem běženců do Evropy.

